

Broj: 01-577/23
Podgorica, 23.10.2023.. godine
MK

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 28 i 41 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG", br. 42/11 i 32/14), nakon završenog postupka po pritužbi daje,

MIŠLJENJE

I UVOD

1. Instituciji Zaštitnika, obratila se XX iz Kolašina, pritužbom u vezi ostvarivanja prava djeteta i istakla: da njen sin XX (2019. godine), ima smetnje u razvoju; da je korisnik lične invalidnine od 1.01.2022. godine; da je rješenjem Opštine Kolašin usmjeren u JPU „XX“ u program sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći; da zbog smetnji koje dijete ima, trebaju mu kontinuirani logopedsko-defektološki tretmani i drugi stimulativni tretmani, što je mišljenje ljekara specijaliste dječje adolescentne psihijatrije KCCG-a i savjetovani su tretmani i rana intervencija u dnevnom centru u blizini (Bijelo Polje – Tisa); da se ona obratila Centru za socijalni rad za opštine Mojkovac i Kolašin radi ostvarivanja prava na uslugu za sina; da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja 10.02.2023. godine obavijestilo Centar za socijalni rad Mojkovac i Kolašin o mogućnosti ostvarivanja prava na uslugu za mal. X., te istaklo da Ministarstvo ne daje saglasnost u vezi sa korišćenjem usluga, osim u dijelu smještaja korisnika u ustanovu; da je ona ostvarila pravo na materijalno obezbjeđenje porodice kod Centra za socijalni rad Mojkovac i Kolašin, od 1.03.2023. godine; da se Centar za socijalni rad – PJ Kolašin, obratio Centru za socijalni rad za opštine Mojkovac i Kolašin, u vezi korišćenja usluga – tretmana koji se mal. X. ne mogu obezbijediti u mjestu stanovanja, a kako porodica nema sredstava za plaća uslugu, obratili su se zahtjevom Centru za socijalni rad da obezbijedi novčana sredstva za korišćenje usluge u Dnevnom centru Tisa; da je od strane Centra za socijalni rad Mojkovac i Kolašin 13.04.2023. godine, obaviještena da nema pravo na korišćenje usluga u JU Dnevni centar „Tisa“ a 8.05.2023. godine, donio je rješenje br 015-0301-129/22-1030-2, kojim se odbija zahtjev za korišćenje usluga DC „Tisa“, kao neosnovan; da je protiv tog rješenja, podnijela žalbu Ministarstvu rada i socijalnog staranja.

Smatra da je njen sin onemogućen da koristi prava - usluge iz socijalne i dječje zaštite

II POSTUPANJE ZAŠTITNIKA

2. Zaštitnik je pokrenuo ispitni postupak i zatražio izjašnjenje od Ministarstva rada i socijalnog staranja. Ministarstvo je dostavilo izjašnjenje u kojem se navodi: da je Centar za socijalni rad Mojkovac i Kolašin rješenjem br. 015-0301-129/22-1030-2 od 8.05.2023. godine odbilo zahtjev za korišćenje usluga Dnevnog centra „Tisa“ u Bijelom Polju za mal. X. X., kao neosnovan; da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja rješavajući po žalbi u postupku po žalbi donijelo rješenje br. UP II-01-042/23-772/2 od 2.08.2023. godine, kojim se odbija žalba; da naime u skladu sa članom 104 Zakona o socijalnoj i dječjoj

zaštiti propisano je da javne ustanove mogu osnivati država i opština, Članom 62 navedenog zakona, između ostalih, propisana je usluga podrške za život u zajednici u okviru kojih je i usluga dnevni boravak, Članom 154 stav 4 između ostalog je propisano da se u budžetu opštine mogu obezbijediti sredstva i za uslugu dnevni boravak, a stavom 5 da ukoliko opštine nisu u mogućnosti da obezbijede sredstva učestvovalaće i država, u skladu sa članom 156 navedenog zakona; da u vezi navedenog, ukazuju da je veći dio opština u Crnoj Gori pokazao interesovanje i osnovao dnevne centre za djecu sa posebnim potrebama. U tom smislu opštine donose akte o osnivanju dnevnih centara kojim utvrđuju obim pružanja usluga i kapacitete, sve u skladu sa propisanim uslovima, mjerilima i kriterijumima za pružanje usluga; da su opštine u obavezi i da u skladu sa članom 157 stav 2 propišu kriterijume i mjerila za utvrđivanje cijene usluge, a u skladu sa članom 158 stav 4 da propišu učešće korisnika u troškovima usluge.

Da je u konkretnom predmetu u spisima predmeta priložen dopis Ministarstva rada i socijalnog staranja broj: 01-128/23-725/2 od 10.02.2023. godine kao odgovor na dopis PJ CSR iz Kolašina u kojem je između ostalog navedeno da pružalac usluge JU Dnevni centar za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju „Tisa“ iz Bijelog Polja posjeduje licencu i izrađuje program pružanja usluga koji sadrži podatke o broju korisnika, procjeni, planiranju i aktivnostima za pružanje usluge; da je u odnosu na mladb. X. X. navedeno da ministarstvo ne može dati saglasnost za njegov dnevni boravak, osim u slučaju kada je to u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti; **da je ukazano na mogućnost neposrednog obraćanja pružaocu usluge, što je u skladu sa članom 85 stava 1 navedenog zakona u slučaju da korisnik odnosno njegov zakonski zastupnik sa njim zakluče ugovor o korišćenju usluge, ako u cjelosti učestvuje u plaćanju troškova usluge;** da u dopisu JU Dnevnog centra za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju „Tisa“ iz Bijelog Polja broj:02-160 od 11.04.2023.godine upućenog nadležnom centru navedeno je, između ostalog, da je važećim Programom pružanja usluga predviđeno da iste pruža korisnicima sa teritorije opštine Bijelo Polje; da imajući u vidu navedeno, nadležni centar za socijalni rad nije mogao donijeti rješenje o boravku djeteta u Dnevnom centru u Bijelom Polju, imajući u vidu da je preduslov saglasnost pružaoca usluge, u skladu sa njihovim aktima i Programom pružanja usluga, koja saglasnost u konkretnom slučaju ne postoji; da je iz navedenih razloga Ministarstvo žalbu odbilo, a kada se radi o navodima iz žalbe koji se odnose na unaprjeđenje zakona i omogućavanje korišćenja usluga dnevnog boravka za svu djecu bez obzira imaju li dnevni boravak u mjestu prebivališta, i pored razumijevanja porodične situacije žaliteljice, drugostepeni organ iste nije razmatrao, jer nisu predmet drugostepenog upravnog postupka uz konstataciju **da država nije nadležna da mijenja nadležnost opština u pogledu korišćenja usluga lica iz drugih opština za usluge čiji su oni osnivači, već je to u nadležnosti samih opština i njihove međusobne saradnje.**

3. U usmenom razgovoru podnositeljka pritužbe navela je da je protiv odluke Ministarstva rada i socijalnog staranja iskoristila pravno sredstvo i podnijela tužbu Upravnom sudu Crne Gore. Takođe je istakla da je mal. X. ostvario pravo na tretmane u JU Resursnom centru „1 jun“ u Podgorici – jednom nedjeljno, da su zadovoljni zbog te činjenice, ali smatraju da to nije dovoljno za njegov razvoj te da su potrebni kontinuirani tretmani.

III Utvrđene činjenice

4. Na osnovu pritužbe, izjašnjenja, kao i raspoložive dokumentacije, Zaštitnik je utvrdio sledeće činjenice:
- da je X. X. (2019), sin podnositeljke pritužbe, dijete sa smetnjama u razvoju i sa porodicom je nastanjen u Kolašinu;
  - da u Kolašinu ne postoji javna ustanova – Dnevni boravak za djecu sa smetnjama;
  - da je rješenjem Opštine Kolašin, usmjeren u JPU „XX“ Kolašin u program sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći, školske 2022/2023;

- da je porodici od strane određenih stručnih lica preporučeno da X. koristi stimulatívne tretmane i ranu intervenciju u Dnevnom centru „Tisa“, između ostalog, tretmane defektologa, slanu sobu, bazen, neurofidbek, a koje nije moguće obezbijediti u mjestu stanovanja, kao ni u JU Dnevnom centru Mojkovac;
- da se porodica obratila Centru za socijalni rad Mojkovac i Kolašin, zahtjevom za usluge Dnevnog centra „Tisa“
- da je JU Centar za socijalni rad Mojkovac i Kolašin, aktom od 29.03.2023. godine obavijestio PJ Kolašin da se za korisnika X., treba donijeti negativno rješenje jer se pružalac usluga nalazi van mjesta prebivališta, i da bi ova usluga, neposrednim ugovaranjem koštala roditelje 840,00eura, kako su saznali iz razgovora sa predstavnicima DC „Tisa“;
- da je kod Centra za socijalni rad za opštine Mojkovac i Kolašin porodica, podnositeljka pritužbe ostvarila pravo na materijalno obezbjeđenje porodice u iznosu od 152,54 eura;
- da je mal.X. korisnik prava na ličnu invalidninu od 1.11.2022. odlukom JU Centra za socijalni rad Mojkovac i Kolašin;
- da je JU Centar za socijalni rad za opštine Mojkovac i Kolašin – PJ Kolašin, odlukom 012-0301-129/22-1030-2 od 8.05.2023. godine, odbio zahtjev podnositeljke pritužbe za korišćenje usluga DC „Tisa“ za mal. X. X.a, kao neosnovan;
- da je 2.08.2023. godine, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, odlučujući o žalbi podnositeljke pritužbe na pomenuto rješenje, istu odbilo;
- da je protiv drugostepene odluke, podnositeljka pritužbe predala tužbu Upravnom sudu;
- da mal. X. ne može da koristi usluge u JU Dnevnom centru za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju u Bijelom Polju.

IV Relevantni propisi

5. Ustavom Crne Gore („Sl. list CG“ br.1/7) utvrđeno je:

Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu. (čl. 8)

Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva. (čl. 9)

Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo. (čl. 17/2)

Dijete uživa prava i slobode primjerno njegovom uzrastu i zrelosti. (čl. 74)

6. Konvencijom o pravima djeteta UN-a, garantovano je:

U svim akcijama u vezi s djecom, bez obzira da li ih poduzimaju javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja.

Države-potpisnice uzimaju na sebe da osiguraju djetetu zaštitu i brigu koja je potrebna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i dužnosti njegovih roditelja, zakonskih staratelja ili drugih pojedinaca zakonski odgovornih za njega, i da bi se ovo postiglo, preduzeće sve zakonske i upravne mjere.

Države-potpisnice će osigurati da se institucije, službe i ustanove odgovorne za brigu o djeci i njihovu zaštitu pridržavaju standarda uspostavljenih od odgovarajućih vlasti, naročito u pogledu sigurnosti, zdravlja, u broju i prikladnosti njihovog osoblja kao i odgovarajućeg nadzora nad njima. (čl. 3)

Države-potpisnice priznaju da mentalno ili fizički onesposobljeno dijete treba da uživa pun i pristojan život, u uslovima koji obezbjeđuju dostojanstvo, potiču samopouzdanje i olakšavaju aktivno dječije učešće u zajednici.

Države-potpisnice priznaju pravo onesposobljenom djetetu na posebnu brigu i potpomagaće i obezbjeđivati, u zavisnosti od dostupnih sredstava, pružanje pomoći takvom djetetu i onima koji su odgovorni za brigu o njemu, pomoć koju oni zatraže i koja odgovara dječijem stanju i prilikama roditelja ili drugih koji se brinu za dijete.

Priznajući posebne potrebe onesposobljenog djeteta, pomoć koja se daje u skladu sa stavom 2. ovog člana davat će se besplatno gdje god je to moguće, uzimajući u obzir finansijska sredstva roditelja ili drugih koji se brinu za dijete, i ona će biti planirana tako da se onesposobljenom djetetu pruži uspješan pristup obrazovanju, školovanju, zdravstvenim službama, službama za rehabilitaciju, pripremi za zaposlenje i mogućnostima rekreacije na način koji pomaže djetetu da postigne što potpuniju moguću društvenu integraciju i individualni razvitak, uključujući njegov kulturni i duhovni razvitak.

Države-potpisnice će unapređivati, u duhu međunarodne saradnje, razmjenu odgovarajućih informacija na polju preventivne zdravstvene zaštite i medicinskog, psihološkog i funkcionalnog liječenja onesposobljenog djeteta, uključujući širenje informacija kao i pristup metodama rehabilitacije, obrazovanju i službama profesionalne orijentacije, sa ciljem da se omogući državam-potpisnicama da poboljšaju svoje mogućnosti i stručnost i da prošire svoje iskustvo u tim područjima. U tom pogledu posebno će se uzimati u obzir potrebe zemalja u razvoju. (čl. 23)

7. Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti (027/13, ... 56/16, ... 145/21, 3/23), propisano je:

Socijalna i dječja zaštita se zasniva na principima:

1) uvažavanja integriteta i dostojanstva korisnika socijalne i dječje zaštite koja se zasniva na socijalnoj pravdi, odgovornosti i solidarnosti, koja se pruža uz poštovanje fizičkog i psihičkog integriteta, bezbjednosti, kao i uz uvažavanje moralnih, kulturnih i religijskih ubjeđenja, u skladu sa zajemčenim ljudskim pravima i slobodama;

2) zabrane diskriminacije korisnika po osnovu rase, pola, starosti, nacionalne pripadnosti, socijalnog porijekla, seksualne orijentacije, vjeroispovijesti, političkog, sindikalnog ili drugog opredjeljenja, imovnog stanja, kulture, jezika, invaliditeta, prirode socijalne isključenosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili drugog ličnog svojstva;

3) informisanja korisnika o svim podacima koji su značajni za utvrđivanje njegovih socijalnih potreba i ostvarivanje prava, kao i o tome kako te potrebe mogu biti zadovoljene;

4) individualnog pristupa korisniku u pružanju prava iz socijalne i dječje zaštite;

5) aktivnog učestvovanja korisnika u kreiranju, izboru i korišćenju prava iz socijalne i dječje zaštite koji se zasniva na učestvovanju u procjeni stanja i potreba i odlučivanju o korišćenju potrebnih usluga;

6) uvažavanja najboljeg interesa korisnika u ostvarivanju prava iz socijalne i dječje zaštite;

7) prevencije institucionalizacije i dostupnosti usluga u najmanje restriktivnom okruženju uvijek kada za to postoje uslovi u njihovim domovima ili lokalnoj zajednici kroz vaninstitucionalne oblike zaštite, koje osiguravaju različiti pružaoci usluga, sa ciljem poboljšanja kvaliteta života korisnika i njegove socijalne uključenosti;

8) pluralizma usluga i pružalaca usluga socijalne i dječje zaštite koje obavljaju i organizacije civilnog društva i druga pravna i fizička lica, pod uslovima i na način propisanim zakonom;

9) partnerstva i udruživanja različitih nosilaca djelatnosti i programa, posebno na lokalnom nivou u cilju dostupnosti usluga u najmanje restriktivnom okruženju i prevencije institucionalizacije;

10) transparentnosti u pogledu informisanja javnosti o socijalnoj i dječjoj zaštiti u sredstvima javnog informisanja, kao i na druge načine, u skladu sa zakonom. (čl. 7)

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

1) mjere i programi socijalne i dječje zaštite su aktivnosti koje obuhvataju prava iz socijalne i dječje zaštite, s ciljem unaprjeđenja kvaliteta života i osnaživanja korisnika u samostalnom zadovoljavanju osnovnih životnih potreba, kao i njihovog aktivnog uključivanja u društvo;

2) pružalac usluge je ustanova, drugi oblik organizovanja i fizičko lice, za koju nadležni organ državne uprave utvrdi da ispunjava uslove za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite i izda licencu za obavljanje djelatnosti; (čl. 19/1 i 2)

Usluge u oblasti socijalne i dječje zaštite su:

- 1) podrška za život u zajednici;
- 2) savjetodavno-terapijska i socijalno-edukativna usluga;
- 3) smještaj;
- 4) neodložne intervencije i
- 5) druge usluge.

Bliže uslove za pružanje i korišćenje usluga, normative i minimalne standarde usluga iz stava 1 ovog člana propisuje nadležni organ državne uprave. (Čl. 60)

Usluge podrške za život u zajednici obuhvataju aktivnosti koje podržavaju boravak korisnika u porodici ili neposrednom okruženju.

Usluge podrške za život u zajednici su: dnevni boravak, pomoć u kući, stanovanje uz podršku, svratište, personalna asistencija, tumačenje i prevođenje na znakovni jezik i druge usluge podrške za život u zajednici. (čl.62)

O zahtjevu za ostvarivanje prava iz socijalne i dječje zaštite u prvom stepenu rješava centar za socijalni rad. (čl. 73/1)

U ostvarivanju prava iz socijalne i dječje zaštite *mjesna nadležnost* se određuje za:

- 1) lice koje ima prebivalište, prema mjestu prebivališta;
- 2) lice koje se nađe na teritoriji van svog prebivališta, prema mjestu boravišta;
  - 2a) lice koje nema prebivalište u Crnoj Gori, prema mjestu boravišta, a ako nema ni boravište prema posljednjem prebivalištu, odnosno boravištu u Crnoj Gori;
- 3) lice nepoznatog prebivališta, prema mjestu u kome je nastao povod za vođenje postupka;
- 4) dijete, prema prebivalištu, odnosno boravištu roditelja;
- 5) dijete čiji roditelji ne žive zajedno, prema prebivalištu, odnosno boravištu roditelja kome je dijete povjereno na čuvanje i vaspitanje;
- 6) dijete čiji roditelji nijesu poznati ili su napustili dijete ili ako nije poznato prebivalište, odnosno boravište djeteta, prema mjestu u kojem je nastao povod za vođenje postupka;
- 7) pravno lice prema sjedištu, odnosno kad obavlja djelatnost van sjedišta, prema mjestu obavljanja djelatnosti. (čl. 74)

Ustanova čiji je osnivač država ili opština osniva se kao javna ustanova.

Osnivač javne ustanove odgovara za obaveze javne ustanove. (čl. 104/1 i 2)

Javne ustanove iz člana 112 stav 1 tač. 2 i 3 ovog zakona pružaju usluge podrške za život u zajednici, savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge i usluge smještaja djetetu, mladom, odraslom i starom licu i obavljaju druge poslove u skladu sa zakonom.

Javne ustanove koje obavljaju poslove smještaja djece, mladih, odraslih i starijih lica transformisaće se s ciljem razvoja usluga podrške za samostalni život, savjetodavno-terapijske, odnosno socijalno-edukativne usluge, u skladu sa planom transformacije koji donosi nadležni organ državne uprave. (čl 117/1 i 2)

Sredstva za osnovna materijalna davanja i usluge socijalne i dječje zaštite obezbjeđuju se u budžetu države, u skladu sa ovim zakonom.

Sredstva za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite obezbjeđuju se u budžetu države i budžetu opštine, kao i vršenjem djelatnosti pružalaca usluga, u skladu sa ovim zakonom.

Sredstva za usluge socijalne i dječje zaštite obezbjeđuju se i putem učešća korisnika, odnosno njihovih srodnika koji su dužni da ih izdržavaju, donacija, poklona, zavještanja, legata, osnivanjem zadužbina i fondacija i dr., u skladu sa posebnim zakonom.

U budžetu opštine mogu se obezbijediti sredstva za materijalna davanja u socijalnoj i dječjoj zaštiti propisana ovim zakonom i za usluge socijalne i dječje zaštite, kao što su: pomoć u kući, dnevni boravak, usluge narodne kuhinje, odmor i rekreaciju djece, stanovanje uz podršku, smještaj u prihvatilište - sklonište, stanovanje za socijalno ugrožena lica, u skladu sa zakonom i druge usluge u skladu sa svojim materijalnim mogućnostima.

Ukoliko opštine nijesu u mogućnosti da obezbijede sredstva za usluge iz stava 4 ovog člana u njihovom finansiranju učestvovala država, u skladu sa članom 156 ovog zakona. (čl 154)

8. Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima usluga podrške za život u zajednici ("Službeni list Crne Gore", br. 063/19 od 18.11.2019) propisuje:

Usluga dnevnog boravka obezbjeđuje se:

- 1) djetetu sa smetnjama i teškoćama u razvoju;
- 2) mladom licu sa smetnjama i teškoćama u razvoju;
- 3) djetetu sa problemima u ponašanju;
- 4) odraslom i starom licu; i
- 5) odraslom i starom licu sa invaliditetom.

Usluga pomoć u kući obezbjeđuje se:

- 1) djetetu sa smetnjama i teškoćama u razvoju; i
- 2) odraslom i starom licu sa invaliditetom.

Usluga stanovanje uz podršku obezbjeđuje se:

- 1) odraslom i starom licu sa invaliditetom; i
- 2) mladom licu koje je bilo dijete bez roditeljskog staranja do 23 godine života. (čl. 3/1)

9. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG" br. 42/11 i 32/14) propisuje:

Zaštitnik/ca u vršenju svoje funkcije djeluje na način što: ukazuje, upozorava, kritikuje, predlaže ili preporučuje. (čl. 20/1)

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda. (član 41/1)

V Zaključna ocjena

10. Na osnovu sprovedenog ispitnog postupka analizirajući raspoložive podatke, Zaštitnik primjećuje da mal. X. X., djetetu sa smetnjama u razvoju, koji sa porodicom živi u Opštini Kolašin, nije omogućeno korišćenje različitih adekvatnih usluga (hidromasaža, slana soba, neurofeedback tretman) neophodnih za njegov razvoj.

11. Naime, u Opštini Kolašin ne postoji dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju. Zaštitnik podsjeća da su dnevni centri za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju organizovani kao

javne ustanove socijalne i dječje zaštite, čiji osnivači su u najvećem broju slučajeva opštine¹. Porodica je izrazila želju da mal. X. koristi usluge koje pruža JU Dnevni centar za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju „Tisa“, a preporuke su im date i od strane stručnih lica – ljekara specijaliste dječje psihijatrije, kao važni stimulatívni tretmani u ranom razvoju. Mal. X. zbog administrativnih barijera ne može da koristi usluge ni dnevnog centra „Tisa“ u Bijelom Polju, koji ima dobre uslove za stimulaciju i tretman djece sa autizmom.

12. Podnositeljka pritužbe je istakla da je u međuvremenu mal. X. ostvario pravo na tretmane u JU Resursnom centru „1 jun“ u Podgorici, jednom sedmično (kao i pravo na putne troškove). Naime JU Resursni centar „1.jun“, između ostalog, nudi ranu intervenciju, kao i podršku djeci sa intelektualnim smetnjama i autizmom.

Ali kako je djetetu u ovom uzrastu potrebna kontinuirana podrška, koju ne može da ostvari u mjestu stanovanja, to su roditelji tražili da usluge koristi u Opštini Bijelo Polje, a koji je zahtjev odbijen od strane nadležnog centra za socijalni rad. Ministarstvo je obilo žalbu na rješenje Centra za socijalni rad Mojkovac i Kolašin, a podnositeljka pritužbe protiv te odluke je pokrenula upravni spor, te će Upravni sud cijeliti zakonitost odluke.

Prema navodima Ministarstva rada i socijalnog staranja, dječak ne može da koristi usluge JU Dnevnog centra „Tisa“ jer je Programom pružanja usluga predviđeno da taj centar pruža iste korisnicima sa teritorije Bijelo Polje. Međutim, u Programu pružanja usluga, koji se nalazi na sajtu Ustanove² navodi se da je Javna ustanova Centar za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju „Tisa“ – Bijelo Polje, ustanova čiji je osnivač Opština Bijelo Polje i koja obavlja djelatnost iz oblasti usluga socijalne i dječje zaštite - podrška za život u zajednici.

13. Podsjećamo da JU DC „Tisa“ posjeduje licencu za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite za uslugu dnevni boravak – djeca i mladi sa smetnjama i teškoćama u razvoju za 25 korisnika/ca **na teritoriji opštine Bijelo Polje** (broj: 16-UP/109-109/21-66-1/5 od 7. septembra 2022. godine)³. U licenci je navedeno da se usluga pruža **na teritoriji opštine Bijelo Polje**. Po mišljenju Zaštitnika, ovakvo formulirana licenca ne znači doslovno da djeca sa drugih opština ne mogu da koriste usluge na teritoriji Bijelog Polja. Međutim, nadležno ministarstvo prilikom njene primjene, kao i važećih propisa, tumači isto nepovoljnije za potencijalnog korisnika, u ovom slučaju za mal. X.

14. Ovo nije prvi slučaj sa kojim se Zaštitnik sureo, gdje se djetetu sa smetnjama zbog adrese stanovanja onemogućava korišćenje usluga u DC „Tisa“ gdje postoje brojne usluga koje drugi centri nemaju. Naime, odbijen je zahtjev majci za ostvarivanje prava na uslugu u pomenutom dnevnom centru – hidromasažni bazen kao vid potrebne terapije za dijete, koja usluga ne postoji u mjestu gdje stanuju. Zaštitnik je tada ukazao JU Dnevnom centru za djecu sa smetnjama u razvoju „Tisa“ da razmotri mogućnost da usluge hidromasažnog bazena koriste i druga djeca koji nemaju prebivište na teritoriji Bijelog Polja, a kojima je kao vid terapije potrebna i korisna ova usluga, ukoliko se, naravno kadrovski i prostorni kapaciteti omogućavaju. Zaštitnik je i u usmenom razgovoru sa predstavnicima „Tise“, obaviješten da su će razmotriti ove mogućnosti, da iako imaju veliki broj korisnika, da bi eventualno po proširenju licence nastojali da omoguće korišćenje ove usluge i djeci koja ne stanuju u Bijelom Polju.

---

¹ Izvještaj o radu dnevnih centara (boravaka) za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju za 2021. godinu - Zavod za socijalnu i dječju zaštitu - decembar 2022. godine

² https://www.dnevniceartisa.me/images/pdf/izvjestaji/Program_pruzanja_usluga_JU_Centar_Tisa.pdf

³ <https://www.gov.me/dokumenta/06942559-ef10-4559-baa1-90e24e3c9b73> registar licenciranih pružalaca usluga

Hidro-masažna terapija, veoma je važna u tretmanu djece sa smetnjama u razvoju, ona omogućava da djeca sa smetnjama, razvijaju logo motoriku, da im određene vježbe pomažu da lakše obavljaju svakodnevne aktivnosti.

Korišćenje hidromasažnog bazena je od posebne važnosti, naročito, imajući u vidu podatak da pravo na ovaj vid medicinske rehabilitacije, mogu jedino ostvariti djeca do navršanih 15 godina života za bolesti, povrede i stanja u skladu sa Listom za medicinsku rehabilitaciju u Institutu za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i reumatologiju „Dr Simo Milošević“ A.D. Igalo i u ograničenom trajanju⁴.

15. U izjašnjenju, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, između ostalog, konstatuje da država nije nadležna da mijenja nadležnost opština u pogledu korišćenja usluga lica iz drugih opština za usluge čiji su oni osnivači, već je to u nadležnosti opština i njihove međusobne saradnje. Ovakav stav ministarstva je zabrinjavajući, jer je upravo Ministarstvo kao državni organ zaduženo da kreira politiku zaštite ranjivih kategorija stanovništva, u najmanje restriktivnom okruženju. U tom smislu, njegova uloga je nezaobilazna u kreiranju ambijenta i uspostavljanju novih servisa podrške u lokalnim samoupravama gdje ne postoje.

16. Zaštitnik naglašava da administrativne barijere ne bi trebale biti ograničavajući faktor za pružanje usluga djeci i mladima sa smetnjama u razvoju, naročito imajući u vidu činjenicu da još uvijek postoje lokalne samouprave u kojima ne postoje javne ustanove koje pružaju različiti spektar usluga u zajednici. Zaštitnik podsjeća na odredbe Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, koje u članu 7 definišu principe socijalne i dječje zaštite a kojima je između ostalog, propisano aktivno učestvovanje korisnika u kreiranju, izboru i korišćenju prava iz socijalne i dječje zaštite koji se zasniva na učestvovanju u procjeni stanja i potreba i odlučivanju o korišćenju potrebnih usluga. Takođe jedan od važnih principa iz navedene odredbe Zakona je prevencija institucionalizacije i dostupnost usluga u najmanje restriktivnom okruženju uvijek kada za to postoje uslovi u njihovim domovima ili lokalnoj zajednici kroz vaninstitucionalne oblike zaštite, koje osiguravaju različiti pružaoci usluga, sa ciljem poboljšanja kvaliteta života korisnika i njegove socijalne uključenosti.

Podsjećamo da je prisutna praksa, da pojedine usluge koje pružaju javne ustanove, nezavisno od toga da li je osnivač država ili lokalna samouprava, mogu koristiti lica bez obzira na mjesto prebivališta (domovi za stara lica, ustanova za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci i dr.).

17. Zaštitnik razumije da je veliko interesovanje za brojne tretmane i usluge koje pruža JU Dnevni centar za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju „Tisa“, tim prije što slični tretmani ne postoje u drugim opštinama na sjeveru Crne Gore. Takođe razumljivo je da taj Centar ima ograničene kapacitete shodno dobijenoj licenci. Istovremeno, Zaštitnik zapaža i spremnost rukovodioca tog Centra, da preduzme aktivnosti na proširivanju kapaciteta.

18. Zaštitnik ukazuje na važnost prepoznavanja razvojnih rizika, kašnjenja i smetnji u razvoju u prvim godinama života te potrebu da se djeci u ranim godinama života pruže neophodni tretmani kako bi se njihove smetnje ublažile, prevazišle i omogućio potpuni razvoj njihovih potencijala⁵. Takođe u Strategiji ranog razvoja (2023)⁶ naglašena je **važnost i značaj dobro osmišljene politike zaštite djece sa smetnjama u razvoju, te promociju njihovog pristupa uslugama ranog razvoja.** („Obrazovanje i

⁴ Pravilnik o indikacijama i načinu korišćenja medicinske rehabilitacije u zdravstvenim ustanovama koje obavljaju specijalizovanu medicinsku rehabilitaciju ("Sl. list CG", br. 81/16, . . . 4/21)

⁵ Ključni zaključak regionalne konferencije pod nazivom „Optimalan razvoj u ranom djetinjstvu za svako dijete“ nov. 2022

⁶ Strategija ranog razvoja <https://www.gov.me/dokumenta/aafafab5-7370-4753-be9c-8f88712b9911>

njega u ranom djetinjstvu (ECEC) su definisani u Preporuci Savjeta EU o visokokvalitetnom ECEC-u, kao svaki uređeni aranžman koji obezbjeđuje obrazovanje i brigu o djeci od rođenja do uzrasta za obaveznu osnovnu školu – bez obzira na okruženje, finansiranje, radno vrijeme ili programski sadržaj — i uključuje **dnevni boravak djece u ustanovama/centrima i u porodici**, privatno i javno finansirano pružanje usluga, kao i pružanje predškolskih usluga.“⁷ Imajući prethodno u vidu, zabrinjava pasivan – odbijajući odnos Ministarstva rada i socijalnog staranja, da se pruži podrška porodici koja duže vrijeme nastoji da pomogne djetetu upravo u fazi ranog razvoja. Ministarstvo u svom izjašnjenju ukazuje na mogućnost podnositeljke pritužbe da se neposredno obrati pružaocu usluge i zaključi ugovor u korišćenju iste, ako u cjelosti učestvuje u plaćanju troškova. Međutim, treba imati u vidu da je porodica korisnik socijalno-zaštitnih prava kod centra za socijalni rad, te nema dovoljno sredstava da sama izmiri troškove usluge. U konkretnom slučaju, stiče se utisak da je rani razvoj prenebregnut i da je porodica, koja se nalazi u nezavidnom socio-ekonomskom položaju, prepuštena sama sebi, te da je najbolji interes djeteta zanemaren.

Polazeći od navedenog, u cilju ostvarivanja najboljeg interesa djeteta, Zaštitnik

PREPORUČUJE

MINISTARSTVU RADA I SOCIJALNOG STARANJA

- da preduzme radnje i mjere i u saradnji sa opštinama Kolašin i Bijelo Polje, kao i JU Centrom za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju „Tisa“, kako bi se omogućilo korišćenje neophodnih usluga mal. X. X., cijeneći činjenicu da su rani razvoj i stimulativni tretmani veoma važan u njegovom uzrastu;
- da u saradnji sa Opštinom Kolašin, preduzme mjere i radnje u cilju uspostavljanja različitih servisa podrške namijenjenih djeci u ranom razvoju.

Ministarstvo je dužno da u roku od 30 dana od dana prijema ovog akta dostavi Zaštitniku izvještaj o mjerama preduzetim na izvršenju preporuke.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
CRNE GORE
Snežana Mijušković

- D-na
- podnositeljki pritužbe
  - Ministarstvu rada i socijalnog staranja
  - JU Dnevni centar „Tisa“ Bijelo Polje
  - JU Centar za socijalni rad Mojkovac i Kolašin
  - Opštini Kolašin
  - Opštini Bijelo Polje
  - a/a

---

⁷ <https://www.gov.me/dokumenta/aafafab5-7370-4753-be9c-8f88712b9911>